

Reactie Schulinck op internetconsultatie Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein

13-5-2020

Algemene vragen/opmerkingen over het wetsvoorstel

Definities

De toelichting op het wetsvoorstel geeft het volgende aan: *“Het is niet goed mogelijk een sluitende definitie van het begrip ‘meervoudige problematiek’ te formuleren: de aard en de ernst van de problematiek kan zich in velerlei variaties en gradaties voordoen. Het wetsvoorstel bevat daarom geen definitie van het begrip; dat neemt niet weg dat enige duiding gewenst is. Wel wordt gedefinieerd welke partijen betrokken kunnen worden bij de integrale aanpak (zie 2.2.).”*

Afbakening van de wetsuitbreiding (enkel mogelijk bij meervoudige/ernstige problematiek) is echter voorwaarde bij het voorkomen van onnodig en onjuist verspreiden en verwerken van persoonsgegevens. Nu er echter geen definitie-uitleg is voor beide begrippen, en de afbakening ook niet als zodanig in de wettekst naar voren komt (enkel in de inleiding van de wet en het begrip “ernstige problemen bij artikel 2.3a.4), is deze afbakening niet voldoende gewaarborgd.

Daarnaast is de ondergrens zoals deze geschetst wordt in de toelichting erg ruim (pagina 7, MVT). *“Uit de systematiek van het voorstel volgt dat het moet gaan om een combinatie van verschillende diensten of interventies die gelegen zijn op het gebied van het sociaal domein dan wel van een aanpalend domein, waarvan tenminste één dienst uit het sociaal domein aan de orde moet zijn. Vanzelfsprekend moet wel sprake zijn van onderlinge samenhang tussen de diensten of interventies.”* Deze ondergrens zal van veel cliënten binnen het sociaal domein, cliënten met meervoudige problematiek maken. Vrijwel een ieder heeft namelijk te maken met de aanpalende wetten (waaronder: onderwijs, reguliere gezondheidszorg etc.). Er moet sprake zijn van een onderlinge samenhang tussen de diensten of interventies, maar op het moment dat iemand bijvoorbeeld een bijstandsuitkering (Participatiewet) heeft vanwege permanente fysieke beperkingen (Wmo), zou integrale aanpak mogen, waar er zeker geen sprake hoeft te zijn van meervoudige problematiek die om een integrale aanpak vraagt. En hoe verhoudt zich dit tot de vroegsignalering bij schuldhulpverlening? Cliënten zijn dan nog eerder in beeld waardoor een integrale aanpak ook eerder in beeld komt. Zonder duidelijke kaders en handvaten voor de praktijk, kan dit resulteren in onnodige en onrechtmatige gegevensverwerking. De noodzakelijkheid en proportionaliteitsbeginsels die op grond van de AVG gelden zijn verder niet genoemd of verwerkt in de wetsartikelen.

Voorkomen fishing expedition

Gemeenten hebben al veel in te regelen en de praktijk vraagt om snel en georganiseerd handelen. Een te voorziene aanpak van gemeenten, als integrale aanpak met dit wetsvoorstel mogelijk is voor een dergelijk grote groep cliënten (vanwege de beperkte afbakening), is dat er speciale multidisciplinaire teams op worden gezet waarin integrale casuïstiek bespreken eerder regel dan uitzondering wordt. Met het oog op de privacy is dit een ongewenste ontwikkeling. In de toelichting staat: *“Het college mag niet standaard bij elke melding een breed onderzoek starten (mag niet op ‘fishing expedition’).”* Maar hoe waarborg je dat dit niet gebeurt zonder de juiste inkadering en handvaten voor de uitvoering?

Verwerken van strafrechtelijke gegevens

Hoe verhoudt zich dit tot need to know, nice to know? Justitie en politie mogen strafrechtelijke gegevens al verwerken op grond van de Politiewet en het Wetboek van Strafrecht. Dat is de juiste plek voor die gegevens. Dit behoort niet in een sociaal domein-dossier. Strafrechtelijke persoonsgegevens

zijn zogenoemde bijzondere persoonsgegevens. De terughoudendheid bij het verwerken van deze gegevens, wordt met dit wetsvoorstel niet gewaarborgd. Gevaar is stigmatisering. Wat mag er opgeschreven worden? Waarvoor iemand gedetineerd is geweest? Voor hoe lang? Lopende zaken (dus nog verdachte en geen dader)? De vraag is of de praktijk is ingericht op de verantwoordelijkheid die komt met het verwerken van deze gevoelige informatie.

PIA

“De PIA is uitgevoerd op het wetsvoorstel. Het onderhavige wetsvoorstel is voor wat betreft gegevensverwerking vrij algemeen van aard, omdat de integrale aanpak betrekking heeft op gedecentraliseerde taken waarbij sprake is van maatwerk in de uitvoering en waarbij het college ruimte heeft om eigen keuzes te maken bij de inrichting van de integrale aanpak. Dit betekent dat de meeste risico’s omtrent de verwerking van persoonsgegevens en de daarbij passende maatregelen liggen in de uitvoering.” Door het gebrek aan invulling, zal deze PIA weinig concreets kunnen zeggen. Dit betekent dat de risico’s die dit wetsvoorstel met zich mee kan brengen, niet volledig in beeld is gebracht. De risico’s worden verschoven naar de decentrale overheden. PIA’s worden in praktijk uitgevoerd bij nieuwe systemen, nieuw lokaal beleid en nieuwe werkwijzen. Deze wetswijziging brengt echter dergelijke fundamentele veranderingen van de wetten in het sociaal domein met zich mee, dat het niet volstaat om dit over te laten aan de praktijk. De uitvoerbaarheid van de wet is geen onderdeel van de PIA’s van de decentrale overheden. Met dit wetsvoorstel mag en kan heel veel. En er worden te weinig concrete kaders geschetst voor de praktijk. Iets waar juist behoefte aan is.

Melddossier

Er komt een nieuwe vorm van dossier (melddossier) naast de bestaande dossiers. Hoe wordt verwacht dat dit in praktijk wordt gedaan? De systemen zijn hierop lastig in te richten (autoriseringsrollen, bewaartermijnen etc.) Wat ga je noteren in de bestaande dossier en wat komt er in het melddossier. Worden deze bij elkaar gevoegd als het tot een aanvraag leidt? Hoe worden de dossier gescheiden gehouden van de “normale” dossiers? Wie krijgt toegang? Wordt de praktijk hiervoor een werkwijze aangereikt?

Beroepsgeheim

“Het wetsvoorstel beoogt ten aanzien van de gegevensverwerking ten behoeve van de integrale aanpak het volgende te regelen: het hergebruik van gegevens waarover het college beschikt uit hoofde van zijn taken binnen het sociaal domein voor zover noodzakelijk;

d. de verstrekking van persoonsgegevens door partijen aan het college ten behoeve van de integrale aanpak (ook voor partijen die gebonden zijn aan geheimhouding op grond van de Wet op de geneeskundige behandelovereenkomst (WGBO), Wet beroepen in de individuele gezondheidszorg (Wet BIG) en de Jeugdwet);”. Het doorbreken van beroepsgeheim is een grote beslissing. Beroepsgeheim is er niet voor niets. Er zijn geen handvaten voor professionals over wanneer je het beroepsgeheim (waar je een eed voor hebt afgelegd) doorbreekt. Doelbinding is een van de belangrijkste vereisten van de AVG. Dit kan enkel doorbroken worden met een wettelijke grondslag. Deze wettelijke grondslag wordt nu weliswaar gecreëerd, maar dat neemt het belang van doelbinding niet weg. Hergebruik van gegevens mag enkel onder strikte voorwaarden. Dit is echter niet verder ingekleed. De wetgever ziet dit belang (zie ook pagina 13 van de MvT), maar verzorgt geen waarborg m.b.t. privacy voor het doorbreken van een dergelijk belangrijk vereiste.

Toestemming

Toestemming is niet voldoende grondslag voor deze gegevensverwerking, vandaar nu de wettelijke grondslag. De artikelen die voorheen over toestemming spraken worden nu aangepast, waardoor het toestemmingsaspect vervalt (Artikel 5.1.1, artikel 5.2.1, artikel 5.2.5.). De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) heeft in een rapport van 2014 reeds aangegeven dat toestemming geen wettelijke grondslag is,

omdat er een afhankelijkheidsrelatie tussen overheid en cliënt bestaat. Dit betekent echter juist niet dat aan de toestemming/instemming van cliënt compleet voorbij moet worden gegaan.

De enige waarborg die in het wetsvoorstel wordt opgenomen om te voorkomen dat er over cliënten gesproken wordt in plaats van mét cliënten is: “in samenspraak met cliënt”. Deze zinsnede komt echter alleen aanbod in de artikelen die spreken over het werkplan (Artikel 2.3a.1, Artikel 2.3a.2). Wanneer men zich in het stadium van een werkplan bevindt, is er echter al sprake geweest van gegevensuitwisseling. Dit houdt in dat de “inspraak” van cliënt pas erg laat aan bod komt. Indien er sprake is van onrechtmatige gegevensuitwisseling, is het dus al te laat.

Artikelsgewijze opmerkingen

Hieronder volgen een aantal artikelsgewijze opmerkingen, voor zover deze aanvullend zijn op de hierboven opgenomen algemene opmerkingen.

Artikel I onderdeel H – wijziging artikel 2.3.3 (spoedeisende gevallen)

Door de voorgestelde wijziging van artikel 2.3.3 moet het college, in spoedeisende gevallen, ook een maatwerkvoorziening verstrekken als er een melding door iemand anders dan/namens de cliënt wordt gedaan (verwijzing naar de nieuwe artikelen 2.2.5 en 2.3.a.4). Hoe verhoudt zich dit tot het vrijwillige karakter van de Wmo? Wat als de cliënt de maatwerkvoorziening niet wenst? Daarnaast is niet gezegd dat er na een melding als bedoeld in het nieuwe artikel 2.2.5 een onderzoek in het kader van de Wmo volgt.

Artikel I onderdeel I – wijziging artikel 2.3.5 (beslissing op aanvraag)

Er wordt voorgesteld dat cliënt zonder aanvraag een maatwerkvoorziening kan ontvangen, als het onderzoek op het grond van het nieuwe artikel 2.3.a1 of 2.3a.4 heeft uitgewezen dat een maatwerkvoorziening nodig is en het onderzoek eveneens heeft uitgewezen dat er geen sprake is van meervoudige problematiek waarvoor een werkplan dient te worden opgesteld. Onduidelijk is waarom hiervoor wordt gekozen en hoe dit zich verhoudt tot de Awb.

In het nieuwe lid 5 wordt een onderscheid gemaakt tussen *dienstverlening* die de cliënt ontvangt of kan ontvangen op het sociaal domein of aanpalende domeinen (c. en f.) en *interventies* (g.). Voor het verschil moet het algemene deel van de MvT worden gelezen. De vraag is daarom of het niet duidelijker is om het begrip interventies op te nemen in de begrippenlijst.

Artikel I onderdeel M -§ 3a. Integrale en gecoördineerde aanpak

De betreffende artikelen regelen de plichten en bevoegdheden van het college op het moment dat er samenhang is tussen de dienstverlening aan cliënt binnen het sociaal domein en aanpalende domeinen. De rol en de wens van de cliënt hierin lijkt onderbelicht. Afgezien van de mogelijkheid om de uitvoering van het werkplan te coördineren, lijkt de cliënt in het proces t/m het opstellen van het werkplan een ondergeschikte rol te hebben. Het college heeft de regie en gaat in samenspraak met de cliënt te werk. De vraag is of de cliënt in veel gevallen hiermee niet tekort wordt gedaan. Zie verder ook de opmerkingen over toestemming in het algemene deel van deze reactie.

Ook in artikel 2.3a.1 lid 5 wordt voorgesteld dat cliënt zonder aanvraag een maatwerkvoorziening kan ontvangen. Zie hierover de opmerking bij artikel 2.3.5. Ook is onduidelijk hoe de instemming met het werkplan moet worden vormgegeven.

Artikel II Wijziging van de Jeugdwet

Hoewel de toelichting op lid 2 van artikel 2.4a anders doet vermoeden, kan lid 2 los gelezen worden van lid 1. Daardoor lijkt het erop dat op basis van lid 2, als er geen aanvraag voor Jeugdhulp is gedaan maar jeugdhulp o.g.v. artikel 2.3a.2 Wmo 2015 in beeld komt na bijv. een Wmo melding, de jeugdhulp zonder aanvraag moet worden toegekend. De vraag is of dit inderdaad de bedoeling is en zo ja, opnieuw waarom hiervoor wordt gekozen en hoe dit zich verhoudt tot de Awb?

Artikel III en IV Wijziging van de Participatiewet en de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening

In lid 2 van artikel 7b Pw en van artikel 3b Wgs wordt gesproken over een behoefte aan hulpverlening op grond van deze wet of een andere wet. Niet duidelijk is of met andere wet alleen bedoeld wordt op het sociaal domein of bijv. ook op aanpalende domeinen. Dit blijkt ook niet uit de toelichting. Om onduidelijkheid bij de uitvoering te voorkomen, zou dit gespecificeerd moeten worden.